

Recenzia

Urbanová, V. Botanika. Rastliny v zbierkach Považského múzea v Žiline. Žilina: Považské múzeum v Žiline, 2007. 306 p. ISBN 978-80-88877-46-2.

Sympatickú, „poctivo“ floristickú, knihu, na prebale s trochu tajomným názvom „Botanika“, vydalo koncom roka 2007 Považské múzeum v Žiline vo svojej edícii FONTES. Zameranie knihy pochopíme, ak uvedieme, že v danej edícii Považské múzeum sprístupňuje svoje zbierkové fondy a po knihách (resp. katalógoch) s názvami: Drotárstvo (I. a II. diel), Geológia a Doprava, prišiel na rad aj zbierkový fond sekcie botanika. Na správnu „kofaj“ dáva knihu definitívne jej podtitul, ktorý je uvedený pred názvom prvej kapitoly knihy.

Týmto sme si objasnili počiatkové nejasnosti, ktoré sa vynoria pri prvom stretnutí s knihou a ďalej sa už môžeme venovať jej samotnému obsahu, ktorým je výpočet herbárových zbierok rastlín, ktoré sa nachádzajú v zbierkach Považského múzea.

Kniha (deklarovaná autorkou ako katalóg) obsahuje informácie o celkovo 14 680 položkách (8 437 papraďorastov a semenných rastlín a 6 243 machorastov a lišajníkov), ktoré boli k 31. 12. 2005 deponované v herbári múzea nachádzajúceho sa v Žiline, v areáli Budatínskeho zámku. Publikácia je členená jednoducho a prehľadne. V úvodných kapitolách je uvedená stručná história vzniku a rozvoja herbárového zbierkového fondu a stručná metodika vysvetľujúca použité skratky a schému usporiadania publikovaných údajov. Okrem iných informácií sa tu dozvieme, že zbierkový fond sekcie botanika sa v múzeu začal tvoriť v roku 1960 zásluhou externe pôsobiaceho učiteľa na dôchodku L. Dýlika a že jeho oficiálny vznik a doterajší rozvoj je spojený s autorkou publikácie dr. V. Urbanovou, pracujúcou v múzeu na poste botaničky od r. 1969.

Podstatnú časť knihy tvorí výpočet herbárových položiek usporiadaných v troch častiach: (1) Papraďorasty a semenné rastliny (celkovo 2 039 taxónov), (2) Machorasty (491 taxónov) a (3) Lišajníky (268 taxónov). V rámci uvedených častí sú taxóny (druhy a krížence) radené abecedne a v rámci jedného taxónu podľa fyto geografických celkov. Pri každom údají je uvedené znenie lokality, číselný kód kvadrantu stredo európskeho sieťového mapovania, dátum zberu, zberateľ, kto určil položku a kto ju revidoval a napokon evidenčné číslo položky.

V závere knihy je krátka farebná príloha pozostávajúca z 22 fotografií herbárových položiek vzácnejších rastlín, 3 fotografií zakladateľa zbierky a terajšej kustódky herbára a ukážka 12 sieťových máp lokalizácie zberov vzácnejších druhov. Kniha je doplnená taktiež slovenským, anglickým a nemeckým súhrnom.

V zozname viac ako 14 tisíc údajov tvoriacich hlavnú časť knihy sa orientuje veľmi jednoducho, pretože text je členený veľmi prehľadne, s minimom preklepov a formálnych chýb. Už na prvý pohľad zaujme pozoruhodné množstvo dokladovaných machorastov a lišajníkov zbieraných najmä J. Dudom a Z. Pilousom a I. Pišútom. Všetky položky uvedené v knihe sú, až na pár výnimiek, dôsledne určené do druhov, a to aj v prípade nižších rastlín a taxonomicky komplikovaných skupín vyšších rastlín. Len minimum položiek je určených na úroveň rodu. Je to dosť prekvapivé, nakoľko v iných zbierkach doma i vo svete, býva v podobných prípadoch veľké množstvo materiálu (často až ¼) určené len do rodu.

Prevažná časť dokladovaných položiek pochádza z územia severozápadného Slovenska, sú tu však zastúpené aj zbery z iných častí Slovenska a zo zahraničia. Nájde medzi nimi aj viacero

pokračovanie na s. 20

pokračovanie zo s. 10

chorologicky významných taxónov, ako napr. *Adonis aestivalis*, *Agrostemma githago*, *Botrychium lunaria*, *Catabrosa aquatica*, *Cladium mariscus*, *Dactylorhiza pulchella* × *D. lapponica*, *Epipactis pseudopurpurata*, *Malaxis monophyllos*, *Montia hallii*, *Schoenoplectus tabernaemontani*, *Utricularia minor* a i. Zaujme taktiež veľké množstvo dokladovaných druhov rodu *Alchemilla* (určené A. Plocekom), či druhov rodu *Carex*. Význam zbierky spočíva aj v tom, že obsahuje viacero (najmä slatinných) druhov z lokalít, ktoré dnes už neexistujú.

Vďaka farebnej a graficky pekne prevedenej potlačí, jednoduchému a prehľadnému obsahu a farebnej prílohe pôsobí kniha na prvý dojem veľmi sympatickým dojmom, a rád si v nej prelistuje každý, kto ju dostane do rúk. A hoci výpočet herbárových dokladov môže pôsobiť nudne, pre zainteresovaného čitateľa je to čítanie pútavé, s množstvom cenných informácií. Jediné, čo možno knihe vytknúť je snád' až priveľmi skromný úvod, v ktorom by určite bola cenná kapitola komentujúca najzaujímavejšie, resp. najvýznamnejšie zbierkové doklady.

Knihu odporúčam do pozornosti všetkých milovníkom prírody severozápadného Slovenska, ktorí v nej môžu nájsť inšpiráciu k overovaniu či doplneniu poznatkov o druhovom bohatstve svojho regiónu, ako aj botanikom z iných častí Slovenska ako inšpiráciu k propagácii svojich zbierkových fondov. Kniha určite poslúži ako cenný zdroj informácií taktiež pre každého bádateľa zaoberajúceho sa spracovávaním výskytu vybraných taxónov na Slovensku a osobitne pre účely publikácie Flóra Slovenska.

Záujemcovia si môžu knihu zakúpiť buď osobne v pokladni Považského múzea alebo objednať na dobieрку na adrese: kniznica@pmza.sk.

PAVOL MEREĎA ml.